

Lanczkor Gábor

Szicília / Úti jegyzetek

Cataniába repülünk. Két nappal korábban terrortámadások Párizsban. A város-házán félárbocra engedett francia zászló.

Kíváncsi vagyok, vajon még a mi életünkben föláll-e egy új gölem Európában; valami új erő, afféle, mint a római kereszténység és a francia felvilágosodás kísérletei, melyek hosszabb távon és széles körben életképesnek bizonyultak.

A dómban liliomok illatoznak Bellini sírján. Grandiózus, és csaknem dísztelen, már-már sivár barokk templombelső (mintha a csupaszon hagyott arányokkal kívánták volna kompenzálni az építők, hogy Szicíliában igazándiból nem volt reneszánsz).

Vonattal Palermóba, a sziget belsején keresztül. A síkságon narancs- és citrom-ültetvények, aztán vízmosta agyagos domboldalak, beszántott, üres földek. A háttérben az Etna hóval csíkozott, hatalmasan gőzölgő-füstölgő sapkája.

A Quattro Cantitól északnyugatra eső régi városrészben veszünk ki egy második emeleti apartmant. Két sikátor sarkán hegyesszögű a szobasarok. A negyed tele van második világháborús sebekkel és forradásokkal. A kibombázott tömbök helyén sebtében felhúzott alacsony épületek (többnyire műhelyek) állnak. A fürdőszobánk terasza egy barokk templomocska beszakadt apszisa mögé szögellik ki; az utcáról használaton kívüli garázsok nyílnak az egykori templomtérbe.

Egy áhított kés a kirakatban a Corso Vittorión; lehet, hogy ennyi marad nekem ez a város, bár épített közösség iránt rég lelkesedtem ilyen tisztán és kontúrtaalanul.

Cefalú. Reggel elhúzom a zuhanyfülke ajtaját, és míg nyúlok a törülközőért, a szürkésen dörgő, viharos tengert látom az ablakból. Dideregni kezdek, mint egy nemet cserélt néreida.

Van ennek a nagy szigetnek az atmoszférájában valami fölszabadító sivárság. Ma kékebb a szemem, mint a tenger.

Antonello da Messina kisméretű festménye a cefalúi múzeumban. Ismeretlen férfi portréja. Finom ráncok a szelíd mosolyra húzódott szem és száj körül. Penetráns szivárgás a fedőréteg hajszálrepedésein át.

A *Tempio di Dianának* nevezett megalit épületmaradvány a kisváros fölötti sziklatetőn. Sokszögletű tömbökből rakott nyugati és északi falak (egyik-másik építőkő akkora, mint egy rinocérosz); egy külső és egy belső kapuzat, szabályos kőkerekkel. A délnyugati sarok előtt ciszterna, sima a fala, mint egy kavicsé. Derékig érő fű hullámszik a domboldalban. Pásztori Szicília. A sziklák közt kaktuszgyümölcsöt csemegéző kecskenyáj.

A mellkasomra kötött csecsemővel a természetet járni, sokszor, sokadjára: valamicskét megértet velem a terhes nők érzelmeiből.

Befejeztem *A Lutherek* librettóját; legalábbis az első változatot (mínusz dalszövegek).

Döng ki a töltésre a tenger, az eső vastag kékében mossa a vonatablakot.

Messinán érzékletesen hagyta rajta nyomát az átkelés mitológémája. Mindenki azt kérdi, mikor hajóznak át a kontinensre (ha onnan keltünk volna át, rég nem lennénk itt); talán ezért is dőlt olyan sokszor romba ez a város.

Másnap tovább délnek. Taorminánál a mélyben a sziget, ahol tizennyolc évesen hálósákban aludtam a kavicsokon. Cataniáig a vonat megtelik feketékkel. Mellénk két román cigánylány telepszik. Kedvesek; rossz olaszszággal kérdezik, hány éves a csecsemő az ölemben. Augusta előtt a nagyobbik lányomnak elmesélem a fiú történetét, aki valahol itt, ezen a mágikus partrészen esett szerelembe egy sellővel (Lampedusa: *Lighea*). Pár kilométerrel délebbre mocsaras lagúna és olajkikötő.

Siracusa. Ortygia szigetén, az ősi görög városrag északkeleti szélén lakunk egy trendin fölújított földszinti egyszoba-konyhában, amelynek bejárata közvetlenül a sikátorra nyílik. Caravaggio remekműve egy törten fehérülő falú, kerámiapadozatú templomban. A sikátor a tengerpartra tart. Az antik utcaszerkezetű város a legszűkebb belső utcájában is világos és széljárta. Itt is, ott is kilátszik a magasra rakott kőmellvéd alól az eredeti talapzat, a mészkőszikla. Pallasz Athéné templomának szentélyfalába a bizánciak árkádokat vágtak, a külső oszlopsor közeit fölfalazták, a bejáratot áttették keletről nyugatra (ez lett a dóm). Ritka a kétemeletesnél magasabb ház vagy palota. Az Etnát deréktól fölfelé felhők takarják, aztán fölszállunk a felhők fölé, és előtűnnek a hóval csíkozott, napsütötte, dermedt lávafolyások.

A pálkövei strandon. Pasztelles-türkiz Balaton. Enyhe fodrozás a parttal párhuzamosan, kelet felől. Somogy nem látszik. A parttól tíz-húsz méterre átvonuló madárcsapat pihen. Feketék, a csőrük közepén mintha fehér csík húzódná végig, vadkacsánál kisebbek. Nem úsznak közelebb, de láthatóan nem is tartanak tőlünk.

Kitört az Etna. A cataniai repteret lezárták.